

Марія Володимирівна Дука,

аспірант кафедри методики навчання іноземних мов та прикладної лінгвістики
Інституту філології Київського національного університету імені Тараса
Шевченка

ВІДБІР ТЕКСТОВОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ РОЗУМІННЯ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ КОМУНІКАЦІЇ У ТВОРАХ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У статті визначаються принципи й описується процедура відбору текстового матеріалу для навчання майбутніх філологів розуміння невербальних засобів комунікації у творах сучасної англomовної художньої літератури. Запропоновано дві групи принципів, які відображають як загальні характеристики художнього тексту, так і специфіку невербальних засобів комунікації.

***Ключові слова:** невербальні засоби комунікації, твір сучасної англomовної художньої літератури, принципи відбору текстового матеріалу, процедура відбору текстового матеріалу.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Однією з передумов ефективності навчання майбутніх філологів розуміння невербальних засобів комунікації (далі – НЗК) у творах сучасної англomовної художньої літератури (далі – ТСАХЛ) є вирішення проблеми відбору й упорядкування матеріалу, сутність чого полягає у доборі таких одиниць навчального матеріалу, розгляд яких є суттєво необхідним для поставлених цілей навчання. Уточнімо, що під невербальними засобами комунікації у творах сучасної англomовної художньої літератури ми розуміємо вербалізовану сукупність комунікативно значущих немовленнєвих компонентів, що описують жестово-рухову діяльність персонажів, їх голосову активність, просторові та часові особливості процесу комунікації, декоративні елементи (одяг, аксесуари, зачіску), а також ольфакторні характеристики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. З метою розробки принципів відбору матеріалів для навчання майбутніх філологів розуміння НЗК у ТСАХЛ нами було проаналізовано роботи, в яких розглядалися питання відбору текстів для навчання читання (О. Б. Бессерт, С. Г. Вавіліна, С. Л. Ледовских), а також праці, що безпосередньо присвячені відбору творів художньої літератури (Т. О. Вдовіна, Л. П. Смелякова, В. В. Черниш). Крім того, зважаючи на віднесеність НЗК до нелінгвістичного складника у структурі соціокультурного компоненту в межах методики викладання іноземних мов, нами було прийнято до уваги принципи відбору навчальних матеріалів для формування соціокультурної компетентності (Г. І. Подосиннікова, С. І. Шукліна, М. Л. Писанко), а також принципи відбору НЗК для навчання різних видів мовленнєвої діяльності (Н. Г. Баженова, С. В. Соколова).

Зазначимо, що попри вагомий внесок науковців у вирішення проблеми, що розглядається, питання відбору матеріалів для навчання майбутніх філологів розуміння НЗК у ТСАХЛ залишається до сих пір невирішеними, що і зумовлює актуальність дослідження.

Метою статті є визначення принципів та процедури відбору матеріалу для навчання майбутніх філологів розуміння НЗК у ТСАХЛ.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Аналіз Програми з англійської мови для університетів/інститутів [5], що передбачає вивчення студентами творів англійської художньої літератури впродовж усього курсу навчання у мовних вищих навчальних закладах, урахування сучасних лінгвістичних досліджень із проблем невербальної комунікації, а також власний досвід роботи з текстами під час викладання дисципліни “Практика англійської мови”, надали можливість зробити висновок про доцільність використання саме ТСАХЛ у процесі навчання студентів мовних спеціальностей розуміння НЗК.

Ми погоджуємося з Л. В. Солощук [7, с. 26], яка розглядає комунікативні події, відображені у творах художньої літератури (далі – ТХЛ), як “детальні

транскрипти комунікативного процесу”, а письменника визначає як “кваліфікованого інформатора, який відображає не лише вербальну взаємодію комунікантів, але й невербальні варіації їхньої поведінки”.

Зважаючи на вищевикладене, ТХЛ розглядається нами одночасно і як “витвір мовленнєвотворчого процесу” (І. Р. Гальперін), і як контекст існування НЗК, взірць ситуативно-обумовленої немовленнєвої поведінки персонажу. Отже, у процесі відбору матеріалів для навчання майбутніх філологів розуміння НЗК у ТСАХЛ необхідним є урахування як особливостей ТХЛ, так і НЗК, а саме, їх типового складу, специфіки процесу розуміння у тексті та способів вербальної репрезентації.

У процесі навчання майбутніх філологів розуміння НЗК у ТСАХЛ дуже важливим є визначення принципів і процедури відбору навчального текстового матеріалу. Аналіз літературних джерел за темою дослідження надав нам можливість сформулювати принципи відбору матеріалів для навчання майбутніх філологів розуміння НЗК у ТСАХЛ. Зауважимо, що принципи відбору текстового матеріалу для навчання студентів мовних спеціальностей НЗК у ТСАХЛ пов’язані з урахуванням особливостей та потенцій ТХЛ і ґрунтуються на концепції відбору, яка розроблена Л. П. Смеляковою [6]. Відповідно до цієї концепції, мотиваційні, змістові та мовностилістичні характеристики ТХЛ мають обов’язково бути прийняті до уваги.

У дослідженні ці принципи розглядаються як система, що складається з двох груп: 1) *загальні принципи, які пов’язані з урахуванням особливостей та потенцій ТХЛ*; 2) *специфічні принципи, що відображають специфіку НЗК і, у свою чергу, уточнюють та є підпорядкованими принципу соціокультурної цінності*.

Принципи, які входять до вищезазначених груп, розглядаються нами у такій системі:

- 1) принцип автентичності текстового матеріалу;
- 2) принцип доступності навчального текстового матеріалу;
- 3) принцип естетичного впливу на читача;

4) принцип соціокультурної цінності:

4.1) принцип концентрованої презентації НЗК у фрагментах ТХЛ;

4.2) принцип вживаності і поширеності НЗК у представників інших лінгвокультур;

4.3) принцип відбору НЗК за характером їх презентації в тексті;

4.4) принцип відбору НЗК за смисловим навантаженням, яке вони несуть у творі;

5) ситуативно-тематичний принцип;

б) принцип новизни та сучасності.

Надамо стисло характеристику зазначеним принципам.

Відповідно до *принципу автентичності*, навчальні матеріали мають бути оригінальними, неадаптованими до потреб конкретного суб'єкту навчання, продуктами мовленнєвої діяльності носіїв мови.

Конкретизуючи потенції автентичного ТХЛ для навчання розуміння студентами НЗК, зазначимо, що вони: а) пропонують поведінкові моделі, які можуть бути прийнятими реципієнтами і пізніше відтвореними у ситуаціях реального міжкультурного спілкування; б) демонструють невербальну поведінку персонажів у відповідному соціокультурному контексті; в) містять конфлікт(и), що мотивують героїв твору на вирішення проблем, а отже, використання НЗК з урахуванням комунікативної ситуації; г) передають інформацію щодо НЗК, закодовану у вербальну форму, декодування якої сприяє розвитку навичок впізнання соціокультурної інформації; г) містять ситуації повсякденного спілкування, що формують уявлення читача про образ життя різних соціальних груп в іншомовній лінгвокультурній спільноті.

Разом з цим, проблема автентичності в межах проведеного дослідження вимагає вирішення питання про ступінь автентичності ТХЛ. Власний досвід роботи з ТХЛ надає можливість зробити висновок, що серед існуючих літературних жанрів саме роман, основу якого складає зображення приватного життя людини в нерозривному зв'язку із суспільним розвитком, вміщує найбільшу кількість ситуацій, що описують невербальну значущу поведінку

героїв. Оскільки роман характеризується великим обсягом, а кількість прикладів НЗК або сторінок може суттєво коливатися, вважаємо недоцільним та навіть неможливим (зважаючи на часовий ліміт академічних занять) використовувати роман у повному обсязі. Отже, об'єктом відбору у нашому випадку є не повний роман, а його фрагмент – контекст існування НЗК. Такий підхід до проблеми вимагає вирішення проблеми ступеня автентичності текстів для навчання.

Питання про ступінь автентичності ТХЛ не є остаточно вирішеним на сьогоднішній день. Велика кількість методистів віддають перевагу повністю автентичним текстам. Однак, на думку інших, істинно автентичні матеріали можуть виявитися складними для навчання іноземної мови і не завжди відповідати завданням навчання [1, с. 84–86; 8, с. 89]. У нашому дослідженні ТХЛ було адаптовано шляхом їх скорочення відповідно до потреб навчального процесу й є цілісними уривками в межах певної сюжетної лінії, що мають свої граничні точки – початок і кінець.

Обґрунтування доцільності використання не повного ТХЛ, а його фрагменту, потребує уточнення щодо обсягу цього фрагменту. Вважаємо логічним далі розглянути *принцип доступності навчального текстового матеріалу*, який пов'язується нами з вимогами до обсягу текстів для читання.

Нагадаємо, що навчання НЗК у ТХЛ вимагає від студентів умінь вивчаючого читання, яке передбачає детальне/глобальне розуміння інформації, поданої у творі, а також вилучення конкретної соціокультурної інформації [4, с. 437]. Виконання певних дій із текстом у режимі вивчаючого читання потребує достатньої кількості часу.

З метою визначення обсягу текстів для навчання розуміння НЗК та оптимального часового проміжку, у який має проходити робота над ним, нами було проведено анкетування 80 студентів 2-4 курсів навчання, які вивчають англійську як першу іноземну, у таких вищих навчальних закладах України як Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка і Київський національний лінгвістичний університет. Результати проведеного опитування

свідчать, що близько 54 % від загальної кількості опитаних студентів читають більше ніж 25-30 сторінок художнього тексту, який задається для проведення одного заняття з домашнього читання. Час, який студенти витрачають на таке читання тексту, складає у середньому 1-2 години. Як бачимо за результатами анкетування, більшість студентів використовують для занять з домашнього читання швидке ознайомлювальне читання, а іноді й взагалі просто перекладають текст, не маючи чіткої комунікативної настанови.

Разом з тим, вивчаюче читання повинно здійснюватися у повільному темпі – 50-60 слів/хв. [4, с. 378]. Ураховуючи, що кількість слів на сторінці художнього твору складає в середньому 320 слів, студент для підготовки до занять з домашнього читання, відповідно до кредитно-модульної системи, має максимально точно і повно зрозуміти та критично осмислити не більш ніж 11 сторінок тексту за одну годину. Ураховуючи те, що зазвичай студенти виконують разом із читанням ще й завдання до тексту, кількість сторінок повинна бути зменшена.

Отже, визначаючи кількість сторінок у фрагментах, які відбираються нами для навчання студентів розуміння НЗК у ТСАХ, ми виходили з такого. По-перше, обсяг текстів для вдумливого домашнього читання не має перевищувати 11 сторінок. По-друге, у переважній більшості літературних творів ситуації, у які потрапляють герої, розвиваються зазвичай циклічно та мають усі структурні компоненти повного літературного твору. Зручним для відбору тексту є те, що опис таких ситуацій зазвичай займає в автора приблизно 8-10 сторінок. Це робить відбір таких фрагментів надзвичайно ефективним як з точки зору визначення кількісних параметрів тексту (а саме його обсягу), так і відповідно до його якісних характеристик (а саме, збереження цілісності композиції та наявності важливих естетичних компонентів).

Важливим принципом відбору текстового матеріалу є *принцип урахування естетичного впливу на читача*, який відображає відбір іншомовних ТХЛ, відповідно до їх потенціалу викликати в читача естетичну реакцію, надавати

духовно-естетичну насолоду і збагачувати його внутрішній світ (на відміну від нехудожніх творів, основною функцією яких є інформування).

Слідом за А. Д. Демкіним [2] ми розглядаємо *естетичну реакцію* як багатокомпонентну психофізіологічну поведінкову особистісну реакцію. Остання виникає у відповідь на сприйнятті сенсорними каналами людини багатопланові стимули, які містяться у ТХЛ та мають особливі естетичні властивості. Такими стимулами – подразниками, свідомо і навмисно організованими авторами у певний спосіб, є наявні у ТХЛ естетично значущі змістові й образні компоненти, такі як назва твору, сюжетна лінія, герої, авторська модальність, манера викладу твору і текстова тональність [6, с. 16]. Л. П. Смелякова [6, с. 25] пропонує частковий перелік основних якостей естетично значущих змістових та образних компонентів ТХЛ (зазначаючи, що їх вичерпний аналіз є неможливим), серед яких: наявність привабливого заголовку, гостра сюжетна лінія, цікава фабула, наявність у сюжеті детективних елементів, психологічна глибина розкриття персонажів, їх архитиповість і національна самобутність, привабливість тощо.

З метою методичної класифікації творів, відібраних за принципом естетичного впливу на читача, Л. П. Смелякова [6, с. 26] виокремлює три групи, до складу яких входять ТХЛ з: 1) великим; 2) середнім або 3) відносно невеликим потенціалом естетичного впливу на читача. Авторка зауважує, що у навчальному процесі перевагу слід надавати двом першим групам, а саме: ТХЛ з великим та середнім потенціалом естетичного впливу.

Зрозумілим є той факт, що неможливо зробити висновки про ступінь естетичного впливу на майбутніх філологів саме фрагментів ТХЛ з огляду на їх невеликий обсяг і “вирваність” із загального контексту. Це робить необхідним використання результатів методичного аналізу викладачем естетичного потенціалу художнього твору загалом.

Висновки щодо того чи іншого ступеня естетичного впливу ТХЛ було зроблено нами на базі: 1) наявних відгуків про ту чи іншу книгу авторитетних літераторів, критиків, інших письменників, які можуть бути знайдені на сайтах

самих письменників, а також на сайтах поважних видань, таких як *The Washington Post* (<http://www.washingtonpost.com/>), *The Boston Globe* (<http://www.bostonglobe.com/>), *The New York Times* (<http://www.nytimes.com/>), *Kirkus Reviews* (<https://www.kirkusreviews.com/>), *Publisher's Weekly* (<http://www.publishersweekly.com/>), електронних сторінках критичних обзорів *Booklist* (<http://www.booklistonline.com/>) тощо; 2) узагальненого власного суб'єктивованого досвіду роботи з ТХЛ під час занять з практики англійської мови та літератури Англії і США, який обов'язково супроводжувався методичним осмисленням та оцінкою естетичних властивостей ТХЛ.

Відповідно до *принципу соціокультурної цінності*, ТХЛ мають бути відібраними з урахуванням соціокультурної інформації, що в них міститься і відображає найактуальніші факти дійсності країни, мова якої вивчається, а отже надає можливість створити найбільш повну картину світу про стиль і засіб життя людей-носіїв мови та культури, їхні традиції і звичаї, ідеали, цінності, норми поведінки.

Зауважимо, що, оскільки об'єктом проведеного дослідження є НЗК у ТСАХЛ, то поняття соціокультурної інформації свідомо звужується нами до розгляду нелінгвістичного складника у структурі соціокультурного компоненту.

Отже, при виявленні соціокультурних потенцій певного ТСАХЛ, відповідно до завдань нашого дослідження, було визначено такі принципи відбору НЗК: 1) принцип концентрованої презентації НЗК у фрагментах ТХЛ; 2) принцип вживаності та поширеності НЗК у представників інших лінгвокультур; 3) принцип відбору НЗК за характером їх презентації в тексті; 4) принцип відбору НЗК за смисловим навантаженням, яке вони несуть у творі.

Принцип концентрованої презентації НЗК у фрагментах ТСАХЛ передбачає відбір таких уривків текстового матеріалу, які містять найбільшу кількість потрібних для навчання об'єктів.

Принцип вживаності та поширеності полягає у відборі фрагментів текстів, які містять найбільш представлені типи НЗК і ситуації їх використання

носіями цільової мови. Зрозуміло, що типи розповсюджених у англomовних лінгвокультурах НЗК, репрезентованих у ТСАХЛ за допомогою відповідних номінацій, мають бути обов'язково засвоєними студентами у той час. Невербальні засоби комунікації, які зустрічаються одноразово, можуть не включатися у зміст навчання.

Принцип відбору НЗК за характером їх презентації в тексті визначає за необхідне врахування мовних та стилістичних потенцій тексту у їх співвіднесенні з лексиконом мовної особистості, тобто її вербально-семантичним рівнем. Розглядаючи особливості вербальної презентації НЗК у тексті, можна зробити висновок, що відбиратися мають такі НЗК, які відображають сучасні тенденції і вербальний менталітет представників лінгвокогнітивного суспільства, мова якого вивчається.

Принцип відбору НЗК за смисловим навантаженням, яке вони несуть у творі, передбачає відбір номінацій НЗК, які допомагають найповніше та найточніше розкрити інформацію, закодовану у фрагменті літературного твору. Особлива увага приділяється тим НЗК, що слугують у тексті для заміщення мовлення героїв, адже у цьому випадку, вони несуть основне смислове навантаження. Особливої уваги, на нашу думку, потребують також національно-специфічні НЗК, які представляють приклади національних стереотипів мислення і поведінки, що значною мірою або повністю не співпадають із такими, що є в рідній лінгвокультурі.

Відповідно до *принципу соціокультурної цінності ТХЛ* та ієрархічно підпорядкованим їй принципів відбору НЗК як елементів ТХЛ, важливим є не лише здійснення відбору одиниць навчального матеріалу, а й раціональна їх організація у змісті навчання – забезпечення знання типових ситуацій і соціально-комунікативних сфер у тих контекстах, в яких вони зустрічаються, що зумовлює визначення та розгляд наступного принципу.

Ситуативно-тематичний принцип передбачає відбір фрагментів ТСАХЛ для навчання студентів розуміння НЗК у межах певних тем і ситуацій спілкування. Відомо, що теми та ситуації спілкування є базовим компонентом

змісту навчання, адже відсутність теми просто унеможливило спілкування. Будь-яке спілкування відбувається в ситуації, яка визначає умови й якість процесу спілкування [8, с. 83]. Важливість теми для методики навчання іноземної мови пояснюється такими її властивостями як здатність відображати та класифікувати окремі сфери позамовної дійсності і наші знання про неї, а також здатність організувати й упорядковувати лексичний матеріал відповідно до предметного змісту. Саме сфери спілкування можуть бути одним з основних критеріїв відбору навчальних матеріалів для їх використання у процесі навчання іноземної мови.

У контексті основних цілей навчання іноземних мов у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти [3, с. 45] виокремлюються такі соціально-комунікативні сфери: 1) особиста сфера (або сфера особистих інтересів); 2) публічна сфера; 3) професійна сфера; 4) освітня сфера. У кожній сфері виникають різні ситуації спілкування, які містять: 1) обставини дійсності, в яких відбувається спілкування; 2) стосунки між учасниками комунікативного процесу, які знаходяться в певних конвенційних ролях; 3) мовленнєві (немовленнєві) наміри; 4) реалізацію самого акту спілкування, який створює нові стимули для мовлення.

У контексті основних цілей навчання розуміння НЗК у ТСАХЛ нами було обрано фрагменти ТСАХЛ, що відображають різноманітні ситуації спілкування в таких соціально-комунікативних сферах як особиста, публічна, професійна та освітня.

Принцип сучасності передбачає, що ТХЛ мають висвітлювати проблематику, яка хвилює людей у конкретний проміжок часу, і зображувати останні події сучасного життя. Це мотивує студентів на аналітичну діяльність, результатом якої має бути порівняння власних уподобань, прагнень, хвилювань із такими, що й у їхніх однолітків, які живуть у країнах виучуваної мови. Отже, відповідно до цього принципу, нами було відібрано сучасні художні твори, що побачили світ після 2000 р.

Висновки. Отже, у статті нами було запропоновано та обґрунтовано принципи відбору, визначено джерела відбору, а також описано процедуру відбору навчального текстового матеріалу для навчання майбутніх філологів розуміння НЗК у ТСАХЛ.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку вбачаємо у розробці підсистеми вправ для навчання майбутніх філологів розуміння НЗК у ТСАХЛ.

Список використаної літератури

1. Бессерт, О. Б. Обучение индивидуальному чтению студентов четвертого курса педагогического вуза (английский язык как вторая специальность) : дисс. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Бессерт О. Б. – СПб., 2005. – 370 с.

2. Демкин, А. Д. Эстетическая реакция человека на произведение искусства [Электронный ресурс] / А. Д. Демкин // Клиническая психология: итоги, проблемы, перспективы. – СПб. : ЛГУ им. А. С. Пушкина, 2010. – Режим доступа : <http://www.town812.ru/aest.html>.

3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / під ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.

4. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. ; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.

5. Програма з англійської мови для університетів/інститутів (п'ятирічний курс навчання): проект / С. Ю. Ніколаєва, М. І. Соловей, Ю. В. Головач та ін. – Вінниця : Вид-во “Нова книга”, 2001. – 247 с.

6. Смелякова, Л. П. Художественный текст в обучении иностранным языкам в языковом вузе (Теория и практика отбора) : [монография] / Лидия Петровна Смелякова. – СПб. : Образование, 1992. – 142 с.

7. Солощук, Л. В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англійськомовному дискурсі / Людмила Василівна Солощук. – Харків : Константа, 2006. – 300 с.

8. Тарнопольский, О. Б. Интеграция обучения языку и специальности в неязыковом вузе / О. Тарнопольский, З. Корнева. – Saarbrücken, Deutschland : LAP LAMBERT Academic Publishing, 2013. – 314 с.

Рецензент: кандидат педагогічних наук, доцент Квасова О. Г.

Стаття надійшла до редакції 23.04.2014.

Дука М. В. Отбор текстового материала для обучения будущих филологов пониманию невербальных средств коммуникации в произведениях современной англоязычной художественной литературы

В статье определяются принципы и описывается процедура отбора текстового материала для обучения будущих филологов пониманию невербальных средств коммуникации в произведениях современной англоязычной художественной литературы. Предложены две группы принципов, которые отражают как общие характеристики художественного текста, так и специфику невербальных средств коммуникации.

Ключевые слова: невербальные средства коммуникации, произведение современной англоязычной художественной литературы, принципы отбора текстового материала, процедура отбора текстового материала.

Duka M. V. Selecting Text Materials for Teaching Future Philologists to Understand Non-Verbal Signals in Contemporary English Fiction

The article considers the selection of educational text materials and the procedure of this selection for teaching future philologists to understand non-verbal signals in contemporary English fiction.

Effective teaching future philologists to understand non-verbal signals in contemporary English fiction necessitates studying and deciding the problem of selecting texts which are suitable within educational framework today. It should be noted, that we treat non-verbal signals in fiction as the unity of significant non-verbal components which are represented in texts with the help of nominations which encode the information about kinesthetic types of non-verbal signals in a character's behaviour, vocal cues, body adornment (clothes, jewelry, hairstyle, tattoos, etc.) and the olfactory characteristics connected to him/her.

The analysis of the Curriculum for English Language Development in Universities and Institutes (2001), contemporary linguistic research focusing on the problems of non-verbal communication and our personal experience of teaching to read and interpret English texts point to the efficiency of using the works of fiction while teaching future philologists to understand non-verbal signals.

Summing up the views of educationalists on the problem of selecting educational text materials, we single out two groups of principles which are to be followed in the process of selecting the works of contemporary English fiction for teaching future philologists to understand non-verbal signals. Among them are a group which includes the general principles connected with the particularities and

potentials of a work of fiction and a group of specific principles which reveal the nature of non-verbal signals. With this in mind, we suggest the principle of text authenticity, the principle of availability of texts, the principle of the aesthetic influence of a text on the readers, the principle of socio-cultural value of a text, the thematic principle, the principle of novelty and modernity.

The second group, which should be considered while selecting the works of contemporary English fiction for teaching future philologists to understand non-verbal signals, consists of the principles which concern the concentrated presentation of non-verbal signals in fiction, the wide use of non-verbal signals by the representatives of other cultures, the way of presentation of non-verbal signals in fiction and the meaning they bare.

It should be mentioned that those principles mentioned above reveal the qualitative and quantitative characteristics of the works of fiction.

Having defined the principles, we gave a detailed description to the procedure of selecting the works of contemporary English fiction for teaching future philologists to understand non-verbal signals within this context.

Keywords: *non-verbal signals, contemporary English fiction, the principles of selecting text materials, the procedure of selecting text materials.*